

ענג שבת

פרשת: כי תבא - נצבים - ראש השנה

כ' באלול ה'תשע"ב (07.09.2012) יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

לפנינו לאלקים עוזנו, הריעו לאלקי יעקב... (תהלים פא, ב). מדוע הזכרה בפסוק זה דווקא התרועה, ולא התקיעה או השברים, למרות שרוב הקולות של השופר הם דווקא תקיעות? נוסף על כך יש להבין, מדוע התרועה מיוחסת דווקא ליעקב ולא ליתר האבות?

מועדי השבת כי תבא

יום-ט	18.19	19.31
ת"א	18.35	19.33
חיפה	18.26	19.33
ב"ש	18.37	19.33
אילת	18.30	19.31

זמני היום והלימודים היומיים:

מטבת כי תבא - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.48 - 4.52
זמן הנחת תפילין	5.18 - 5.22
הנץ החמה (מישור)	6.21 - 6.25
הנץ החמה (הנראה)	6.25 - 6.29
ס"ק ק"ש מג"א	8.43 - 8.44
חצות היום	12.38 - 12.36
מנחה גדולה	13.10 - 13.07
שקיעת החמה	18.55 - 18.48
צאת הכוכבים ב'	19.45 - 19.38

מועדי השבת נצבים

יום-ט	18.10	19.22
ת"א	18.26	19.24
חיפה	18.17	19.23
ב"ש	18.28	19.24
אילת	18.21	19.22

זמני היום והלימודים היומיים:

מטבת נצבים - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.53 - 4.58
זמן הנחת תפילין	5.23 - 5.28
הנץ החמה (מישור)	6.25 - 6.29
הנץ החמה (הנראה)	6.29 - 6.33
ס"ק ק"ש מג"א	8.44 - 8.45
חצות היום	12.36 - 12.33
מנחה גדולה	13.07 - 13.04
שקיעת החמה	18.46 - 18.38
צאת הכוכבים ב'	18.36 - 19.28

דף יומי: ברכות מה - נא לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315. לדוגמה: "זמן שקיעה מחר בטבריה" את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מדיע יהודי" www.moreshet.co.il יו"ד העמותה העורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלוק 3, ת"א טל: 03-5234054, פקס: 03-5234063 דוא"ל: smulady@netvision.net.il מפוס: אקסטרה פרינט 54-50-1700

"הריעו לאלקי יעקב"

"הריעו לאלקים עוזנו, הריעו לאלקי יעקב" (תהלים פא, ב). מדוע הזכרה בפסוק זה דווקא התרועה, ולא התקיעה או השברים, למרות שרוב הקולות של השופר הם דווקא תקיעות? נוסף על כך יש להבין, מדוע התרועה מיוחסת דווקא ליעקב ולא ליתר האבות? אמרו חז"ל (בפסיקתא, פיסקא ט): "משל למלך שהיו לו שלשה אוהבים, וביקש לבנות פלטין [ארמון]. הביא לראשון, אמר ראה המקום הזה שאני מבקש לעשות לי פלטין, אמר לו אותו אוהבו זכור הייתי אותו הר מתחילה, הביא לשני, ואמר לו שדה, הניחו המלך, הביא אוהבו השלישי, ואמר זכור הייתי אותה פלטין מתחילה, אמר לו חייך שאני בונה אותה פלטין וקורא אותה לשמן."

כך אברהם יצחק ויעקב, היו אוהביו של הקב"ה. אברהם קרא לביהמ"ק 'הר', שנא' 'בהר ה' יראה', ויצחק קרא אותו 'שדה', שנאמר: 'ראה ריח בני כריח השדה', ויעקב קרא אותו 'פלטין', שנאמר 'מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם בית אלקים'. א"ל הקב"ה: אתה קורא אותו 'בית' עד שלא בנה, חייך שאני בונה אותו וקורא אותו על שמך שנא': 'בית יעקב לנו ונלכה באור ה' [ישעיהו ב, ה]... הה"ד 'הריעו לאלקי יעקב'... עכ"ל הפסיקתא. יש להבין, מה פשר המשל והנמשל, ומדוע רק דברי האוהב השלישי, מצאו חן בעיני המלך. כיצד מבוארים זה דברי הפסוק "הריעו לאלקי יעקב", ומדוע תקיעת השופר, שאינה קשורה לבית המקדש, נקראת דווקא על שם יעקב.

נראה שההסבר הוא כך: כדי לבנות פלטין של מלך, צריך שהמקום מצד עצמו יהיה מקום שמי שרואה אותו מבין שזה מקום מתאים להיות ארמון המלוכה. על שטחו של הר המוריה, טענו האוהב הראשון והשני, אברהם ויצחק, שמקום זה היה נקרא הר, או שדה, דהיינו זה לא מקום מיוחד. אבל האוהב השלישי, יעקב, אמר: נכון שבפועל מקום זה הוא הר או שדה, אך אני רואה בעיני רוחי, כיצד יראה הפלטין המתוכנן בעתיד, ולאחר בנין הארמון המפואר, יתאים גם המקום להיות "פלטין של מלך". זוהי מידתו של יעקב, שאיננו מביט רק על ההווה, שזה "הר" או "שדה". אלא חי את העתיד, ומתוך כך מבין שמקום זה ראוי להיות בית אלקים.

מידה זו של יעקב, יש בה ראייה לטווח רחוק של העתיד, מבט של עומק ולא מבט שטחי על ההווה הקיים בלבד. מבט זה מצא חן בעיני הקב"ה, והסכים עמו, ולכן נקרא בית המקדש על שמו של יעקב.

זהו המבט שצריך להסתכל על כל ענייני העולם. בימים הנוראים, כשאנו מתבוננים על עצמנו, ורואים שאיננו מלאים זכויות, כי במהלך השנה לצערנו התרשלנו בתורה ובמצוות, מהי ההקווה שלנו לזכות בדין? אנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים, אולם כיצד נוכל להמליך על עצמנו את ה', כאשר בעבר לא עשינו את רצונו?

אך תקוותנו היא, לקבל על עצמנו מעתה לעתיד - מתוך מבט זה לעתיד, והאמונה שנוכל להתגבר על היצר הרע ולעבוד את ה' באמת, אנו יכולים לקבל עלינו עול מלכות שמים, ועל ידי כך מובטחים אנו שיוציא ה' את דינו לחיים טובים. זו הסיבה, שאנו מדגישים "הריעו לאלקי יעקב".

לפי זה נראה להסביר גם מדוע הזכרה בפסוק זה דווקא התרועה, וגם שמו של היום הוא "יום תרועה".

האדמו"ר מצאנז זצ"ל, הסביר שייחודו של השופר, לעומת שאר התפילות בימות השנה, הוא בכך שבכל התפילות אנו צריכים להשתמש גם באמצעים הגשמיים, כמו לשון ושפתיים, ואילו קול השופר, הוא קול ללא אמצעים גשמיים, היוצא מעומק הלב, ומבטא את הנשמה הרוחנית שלנו.

ניתן להוסיף על כך, כי דווקא קול התרועה, שאינו דומה לתקיעות מלחמה שבאות לבטא קול צהלה, אלא הוא קול המבטא בכי קטוע הבא מעומק הלב, קול זה מסמל את טוהר הנפש היהודית, שגם אם התלכלכה בחטאים, עדיין היא מבקשת לעשות את רצון ה' ולהמליך אותו עליה. מתוך אותו מבט של יעקב - הרואה את העתיד, יכולים אנו להתבונן בתרועה זו, ולראות את כבוד ה' הטמון בה ובכוחו לצאת מן הכח אל הפועל.

יהי רצון, שזנכה לעורר את הנקודה היהודית הטהורה החבויה בנפשנו, ולהמליך את הבורא עלינו בלב שלם, ובזכות זו נזכה לשנה טובה ולכתיבה וחתומה טובה אמן!

הרב **יונה מצגה**, הרב הראשי לישראל ונשיא מועצת הרבנות הראשית

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **רבקה קליין** ע"ה בת **מלאכי ורחל סילצקי** יבלח"א, נפטרה בדמי ימיה ב-כ"ג באלול תש"נ. יהי זכרה ברוך!

מי שבהווה זוכר את העבר יש לו עתיד. משפט מופוצץ זה הוא אמת ויציב עד כדי כך שבזכרון תלויה גם הגאולה שלנו. הגמרא בראש השנה אומרת: (אמר הקב"ה לישראל) "ואמרו לפני בראש השנה... זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני טובה". (טז, א). ממשיכה הגמרא (שם) ושואלת "ובמה (יעלה זכרונכם לטובה?) בשופר. אמר רבי אבהו: למה תוקעין בשופר של איל (ולא של בעל חי אחר) אמר הקב"ה (לישראל) תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם (שאיל נשחט תמורתו) ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם (לקרבן) לפני". זהו שקוראת התורה את ראש השנה 'זכרון תרועה'. במוסף של ראש השנה אנחנו מעלים פסוקי זכרונות: "וגם את נח באהבה זכרת" ועוד. עצם יום הדין הוא זכרון מאת ה' 'ובריות בו יפקדו ההזכרים לחיים ולמות'. באותו יום באותו מעמד עושה הקב"ה עמנו חסד וזוכר את כל הזכויות, זכויות המביאות לישועה ולגאולה. "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל... ואזכר את בריתי". הקב"ה זקוק לקולות "נאקה" שיזכירו לו ההבטחה לאבות? אלא שישאל צריכים להיות פעילים ורוצים, אז הם זועקים וה' זוכר ובאה גאולת מצרים. כיום, בקול השופר אנחנו מתעוררים, משמיעים קול חוכמים את הבורא. במצב שכזה גם הקב"ה מתעורר לגאול אותנו. "זכרתי לך חסד נעורייך", נאמר על גאולתנו לעתיד, "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

בראש השנה החלה הגאולה ממצרים שאז "בטלה העבודה מאבותינו במצרים" (ראש השנה יא, א). רבי אליעזר אומר שם בגמרא: "ובתשרי עתידין להגאול - אתאי שופר שופר (למדים מגורה שווה) כתיב הכא (תהילים פא) 'תקעו בחדש שופר' (בכסה ליום חגנו, שזה בראש השנה) וכתוב התם (ישעיהו כז, בענין הגאולה לעתיד לבוא) 'ביום ההוא יתקע בשופר גדול'". כשם שתקיעת השופר בתהלים בראש השנה, אף לעתיד לבוא הגאולה תהיה בראש השנה (ראש השנה יא, ב). באפשרותנו להעלות את אותו זכרון ולהפקד ביום זה לגאולה השלמה. **תהא שנת עתה לגאולתנו.**

בדרכי חייני לעילוי נשמת הרב אורי דסברג ז"ל

הנהיגה כאמצעי לתשובה
בפרשת נצבים אומרת התורה "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע" התורה מעידה שהבחירה בחיים או לא מסורה ונתונה לנו. ידיעה זו מלמדת על גודל האמון שהקב"ה מאמין בנו ולכן מסר בידינו את ההחלטה והשליטה בעניינים הכי יקרים וחשובים כמו החיים והטוב לעומת המות והרע. כמוכן שעלינו מוטלת אחריות עצומה לבנות תודעה לאומית המכירה בערך העצום של החיים הן במה שנפגשים ב"פועל" ובעיקר במה שטמון בהם "בכח" ועתיד לצאת ולהופיע במשך הדורות. ככל שנכיר את ה"סוד" הגדול הטמון בעומק בחיים וב"טוב" העצום שעתידי להתגלות כך נתעורר יותר לשמור על החיים מכל משמר. הנסיעה בכביש מעמידה אותנו בכל רגע בהתמודדות פנימית עם הרבה מאד ערכים ששייכים לבנין החיים והטוב. הנסיעה מהווה מעין מבחן של האדם מול עצמו. בזמן הנסיעה ישנם הרבה מצבים של לקיחת סיכונים בכל מיני רמות שבחלקם הם מותרים, לדוגמה: עקיפת רכב יש בה סיכון מסוים שההכרעה מתי ניתנת לעקוף ומתי לא, נוגעת לא רק בתנאי השטח ושדה הראייה אלא מתחילה בנקודה הרבה יותר פנימית מהו היחס והערך שהנהג מתייחס לחיינו הפרטיים, לחיי משפחתו ולחיי הנהג שמולו. יש פעמים שהנהג מבין את ערך החיים והשמירה עליהם אך נקודת ההתמודדות שלו היא במצבי לחץ כאשר הוא ממחר מאד לעבודה או לפגישה חשובה ועל אף שבשכל הוא מבין את הסכנה אך יכולת השליטה והריסון הפנימי חלשים ומה שעומד כרגע למבחן זו הגבורה הפנימית האם הוא מסוגל לכבוש את יצרו או לא. לפעמים האדם מתמודד עם מידת הגאווה כאשר רכב אחר עקף אותו והוא מרגיש עלבון ופגיעה באגו הפרטי ומנסה בכל מחיר להשיב את ה"כבוד" שלקחו ממנו. לפעמים הקנאה ברכב חדש ויוקרתי מוציאה את האדם מן העולם. כך אפשר לפרוט עוד הרבה דוגמאות שבהם אנו מתמודדים "האדם ניכר בכוסו כעסו ונסיעתו". הנהיגה יכולה לשמש "חשבון נפש" יסודי בתכונות האדם ובפרט בחדש אלול. מאידך ניתן לקיים הרבה מצוות בנהיגה כגון: לתת לרכב בצומת לעבור לפניך או להתחשב בהולך רגל ובכך קיימת מצוות גמילות חסדים ולפעמים גם קידוש ה'. התגברת שלא "לחטוף" את האור הכתום ובכך קיימת מצוות "והלכת בדרכיו" מה הוא גיבור אף אתה היה גיבור. עמדת בסבלנות ב"פקק" בלי נסיון לעקוף על חשבון אחרים העמקת בעצמך את מידת הסבלנות וחסכת חילול ה'. נמצא שהכביש יכול לשמש "מנוף" חשוב לבנין האישיות, להעמקת הטוב ולתוספת חיים. נעשה ונצליח.

בס"ד **מפעל תפילין** יצור בחי תפילין גסות מהודרות בכל הנוסחאות

השנחנה הרב חנה שאני קליין שלי"א מו"צ בד"ץ המדר הגד"ש ואונר שלי"א

בדיקה תפילין ותיקונים במקום עורכים בדיקת מחשב למזוזות, פרשיות ו"ך

לפניה, להתייעצות ולהזמנה: 09-8870673

נאות דשא נופש, אירוח ותרבות ארגון שבתות עיון ושבת חתן

ראש השנה תשע"ג
בבית הארחה המיוחדש רמות שפירא מושב בית מאיר **כ"ט אלול עב - ב' תשרי עג 16-18.9.12 - שני לילות.** 3 מנינים, שעורים והרצאות, בעלי תפילה ותקיעה מיוחדים פנסיון מלא כשרות מהודרת פנסיון משולב.

סוכות תשע"ג
בבית הארחה המפואר בית וגן ירושלים **ד"ר-י' בתשרי עג 30.9-3.10.2012 שלושה לילות.** אפסרות לשני לילות ראשונים. פנסיון משולב. 3 מנינים, שעורים והרצאות, כשרות מהודרת - סוכות מהודרות

שמעון: נייד 052-3611441, פקס 08-9268663

דיני השבוע ומנהיגו

שבת פרשת כי תבא

הפטרה: "קומו אור" (ישעיהו ט, א).
במנחה פרקי אבות: ג' - ד'

סליחות יוצאי אשכנז

מיום ראשון (הנוהג להתחיל את הסליחות באופן חגיגי במוצ"ש"ק בחצות) מתחילים יוצאי אשכנז ומשיכמים לסליחות, עד ערב יום כיפור. במשנה ברורה (תקסה, יב) נאמר שרשאים לומר את הסליחות כל היום עד לשקיעת החמה. ברם, מלאחר חצות לילה ועד הנץ החמה – הוא הזמן המעולה לאמירת הסליחות.

משנה ברורה על אורח חיים תקפ"א (ו) "מיום ראשון שבוע שלפניו – משום שהרבה נוהגים להתענות עשרה ימים עם יום הכיפורים, ולעולם יחסרו ארבעה ימים מראש השנה עד יום הכיפורים שלא יוכלו להתענות, דהיינו שני ימים ראש השנה, ושבת שובה, וערב יום כיפור, לכך צריך להשלים ארבעה ימים קודם ראש השנה. וכדי שיהיה יום מסוים להתחלה, תקנו יום ראשון בכל פעם. ועוד טעם שקבעו ארבעה ימים, שכן מצינו בקרבנות שטעונים ביקור ממום ארבעה ימים קודם הקרבה. ובכל הקרבנות בפרשת פינחס כתיב: 'והקרבתם עולה', ובראש השנה כתיב: 'ועשיתם עולה', ללמד שבראש השנה יעשה אדם עצמו כאילו מקריב את עצמו. ולכן קבעו ארבעה ימים לבקר כל מומי חטאתו ולשוב עליהם."

(ד) "לומר סליחות – ואף יחיד יוכל לומר אותם שאין בהם י"ג מידות. ובסליחה שנוכר י"ג מידות, ידלג אותן תיבות. וכן אותם הבקשות שהן בלשון תרגום, כגון "מחי ומסי" וכו' ר"מך די בשמיא" וכו', לא יאמר כשאין שם מניין עשרה [אליה רבה]. כתב אבודרהם: "ויקרא בשם ד", יש להפסיק מעט בין "בשם" ובין "ד". אם אין מניין בעת אמירת "אשרי", יאמר סליחות, וכשיבואו מניין יאמרו קדיש באמצע סליחות. ובאליה רבה כתב שיאמרו אחר כך שלוש פסוקים כשיש מניין. ואם היה מניין בתחילת אמירת הסליחות ולבסוף יצאו מקצתן, יש לומר דמכל מקום אומר קדיש אחר הסליחות, וכעין מה שנתבאר בס"ק י"ה [פמ"ג]."

(ז) **אבל** תוך י"ב חודש על אביו ואמו [או תוך שלושה על שאר קרובים] אסור לעבור לפני התיבה בראש השנה ויום הכיפורים, דהא דינים כרגלים לכל מילי. אבל בימי הסליחות, אפילו בערב ראש השנה ועשרת ימי תשובה, מותר [ובדליכא חזן אחר, שרי אפילו בראש השנה ויום הכיפורים].

נטילת ידיים וברכות התורה

יש לברך ברכות על נטילת ידיים ואשר יצר וברכות התורה קודם הסליחות (משנה ברורה מו, כז). המברך על נטילת ידיים לפני הסליחות לא יחזור ויברך אח"כ כשאומר הברכות. אבל אם הוא מתפנה אחר הסליחות, בסמוך לתפילה – יכול אז לברך על נטילת ידיים (משנה ברורה ג, א).

שבת פרשת נצבים

הפטרה: "שוש אשיש" (ישעיהו סא, י).

במנחה פרקי אבות: ה' - ו'

במוצאי שבת: לא אומרים "ויהי נועם יום ראשון ערב ראש השנה תשע"ג

בסליחות אומרים תחנון אבל לא בתפילת שחרית, לא תקיעים בשופר.

ערב ראש השנה

יש הנוהגים להתענות ערב ראש השנה, אך לא נוהגים להשלים התענית, כדי שלא להכנס ליום טוב כשהוא מעונה (משנה ברורה תקפ"א, ב, טז).

בתפילת שחרית לא אומרים תחנון, אבל בסיום הסליחות, גם אם זה כבר בשעות היום כן נופלים על פניהם (משנה ברורה תקפ"א, ג, כג). לא תקיעים בשופר. נוהגים לעשות התרת נדרים. יש מקומות שנוהגים ללכת בערב ראש השנה על הקברות ולהרבות שם בתפילה, שזהו מקום מנוחת הצדיקים והתפילה מתקבלת שם יותר ויתן צדקה קודם התפילה (משנה ברורה תקפ"א, כז, בד כ"א).

התרת נדרים

נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה אחר תפילת שחרית על פי הנוסח בוידור ובמחזורים וכד' (יש מערערים על הנוסח

ואומרים "שמעו נא רבותי דיינים" (ואין אומרים "מומחים"); כן מדלגים על המילים "ובשם הוי"ה ברוך הוא" ועל המילים "ואפילו נזירת שמשון".

רמז נתנו לדבר בפסוק (במדבר ל, ב) "לא יחל דברו ככל היוצא מפי יעשה" – סופי התיבות הם 'אלול' (קצור שולחן ערוך סימן קכח סעיף טז).

כל יחיד ויחיד מתיר את הנדרים בפני שלושה אנשים. בשעת הדחק יכולים כמה אנשים לומר יחד את נוסח התרת נדרים, והמתירים יאמרו להם בלשון רבים "הכל יהיו מותרים לכם, הכל מחולים לכם, הכל שרויים לכם". ויש נוהגים להתיר נדרים בפני עשרה.

שלושת המתירים צריכים לשבת, כדין בית דין, ומבקש ההתרה אומר את הנוסח בעמידה, כדין בעל דין.

ביותר דעה (רכז, ג) כתב שהתרת נדרים יכולים לעשות גם קרובי משפחה זה לזה. הרצאה לעשות התרת נדרים עבור אשתו, תעשה אותו האשה שליח וכשמתיר נדרי עצמו יתיר גם נדרי אשתו (יורה דעה רלד כג, מט, נג). בגלל שהבעל יכול להפר נדרי אשתו, ועוד, אמרו בשם הגר"ש אויערבאך שלא נהגו לעשות התרת נדרים עבור הנשים. מכל מקום יכול אולי לומר שמתכוון בהתרת נדרים שלו גם על אשתו.

מי שלא ערך התרת נדרים בערב ראש השנה יכול לעשותה בעשרת ימי תשובה עד יום הכיפורים (ויש נוהגים לערוך התרת נדרים ביום שאומרים בו סליחות שלוש עשרה מידות).

התרת נדרים זו מועילה רק לנדרים שאינו זוכרם. אבל אם נדר אדם נדר והוא יודע בו וזוכרו, והיה צריך לפרט את הנדר לפני שלושה היודעים בהלכות נדרים, ולפחות בפני אחד מן השלושה הבקי בהלכות נדרים, והללו יתירו לו רק לאחר שמצאו לו פתח של חרטה, התופס על פי דין.

מועדי ראש השנה

ער"ה	ליל ב' רה"ש	מוצ"ה
18.09	19.19	19.17
18.23	19.21	19.19
18.14	19.20	19.19
18.25	19.21	19.20
18.18	19.19	19.18

הדלקת נרות:

יש להכין לפני כניסת הנגה את הנרות גם לליל שני של ראש השנה, וכן אש שתבעו, בכדי שניתן יהיה להדליק ממנה. מברכים: להדליק של יום טוב ושהחינו. יש שמדליקות לפני כניסת החג ויש המדליקות כשחוזרים מבית הכנסת (בהעברת אש).

ראש השנה

הקדיש. מראש השנה ועד יום הכיפורים נוהגים האשכנזים לכפול בקדיש את המלה 'לעילא', וכדי לא לשנות ממספר המילים בקדיש אומרים 'מכל' במקום 'מן כל', לאמר: '**לעילא לעילא מכל...**' כך כתוב ב'קיצור שולחן ערוך' וב'ערוך השולחן' לומר '**לעילא לעילא, בלי ו'**. כן נהגו האשכנזים לומר בסוף הקדיש ובסוף תפילות העמידה 'עושה השלום במרומי'. אבל הספרדים נוהגים בנוסח הקדיש כבכל השנה ואינם משנים דבר.

ההוספות והשינויים. בתפילות העמידה שמראש השנה ועד יום הכיפורים מוסיפים הוספות בארבע ברכות: לפני 'מלך עוזר' בברכת אבות – 'זכרו לחיים'; לפני 'ונאמן אתה' בברכת גבורות – 'מי כמוך אב הרחמים / הרחמן' (בנוסח אשכנז אומרים בכל התפילות 'אב הרחמים', אבל הספרדים ובנוסח ספרד אומרים 'אב הרחמן', חוץ מתפילות מוסף של ראש השנה, שבת שובה ויום הכיפורים, במנחה של שבת ובניעילה אומרים 'אב הרחמים'); לפני 'וכל החיים' בברכת ההודא – 'וכתוב לחיים'; ולפני חתימת ברכת השלום – 'בספר חיים'. אם שכח את ההוספות, כל עוד לא ביטא שם ה' שבחתימת הברכה חוזר ואומר את ההוספה ומתפלל כסדר (למשל חוזר ל'זכרונו' במקום 'מלך עוזר'). אבל אם נזכר רק לאחר שביטא שם ה', איננו חוזר, וראוי לאמרה (חוץ מההוספה 'מי

כמוך') ב'אלקי, נצור'.

מראש השנה ועד יום הכיפורים חותמים בברכת הקדושה – 'המלך הקדוש', ובברכת השיבה שופטינו 'המלך המשפט'. הטועה, או המסתפק, שחתם 'הא-ל הקדוש' – אם נזכר כדי דיבור (שיעור אמירת המלים 'שלום עליך רב') ואמר 'המלך הקדוש' יצא די חובה – ובלבד שלא התחיל עדיין בברכה שלאחריה. ואם הוא לאחר השיעור של כדי דיבור, או שכבר התחיל בברכה הבאה, חוזר לראש התפילה. הטועה, או המסתפק, שחתם 'מלך אוהב צדקה ומשפט' – אם נזכר תוך כדי דיבור ואמר 'המלך המשפט' יצא, ובלבד שלא פתח בברכה שלאחריה. אבל לאחר השיעור של כדי דיבור, אינו חוזר.

בעשרת ימי תשובה נוהגים לומר 'שיר המעלות ממעמקים' בין 'ישתבח' לקדיש. העומד בין פרק לפרק בפסוקי דזמרה רשאי לאמרו עם הציבור. בנוסח אשכנז אין אומרים 'שיר המעלות ממעמקים'.

קריאת התורה

בהוצאת ספר תורה אומרים ג' פעמים י"ג מידות, רבנו של עולם, וג' פעמים "ואני תפילתי". כשאומרים: "אחד אלוקינו לאחר 'קדוש' מוסיפים "ונורא" שמו.

מוציאים ב' ספרי תורה. בראשון קוראים חמשה קראים מ–"וה' פקד את שרה". נוהגים שלא להוסיף על חמשה הקראים. לאחר הקריאה מניחים ספר שני ואומר בעל הקורא חצי קדיש. בספר השני קוראים למפסיר "ובחודש השביעי". מפטירים: "ויהי איש אחד מן הרמתיים" (שמואל א' א, א).

נוהגים לקרוא לתורה את בעלי התפילה. ומי שנוטל שכר העד תפילתו אין נוהגים לקרותו (אורח חיים תקפד סעיף ב' ברמ"א ובמשנה ברורה ס"ק ט).

ביום השני קוראים בתורה בפרשת העקידה: "והאלקים נסה את אברהם". בספר השני קורא למפסיר כמו ביום הראשון ומפטירים: "כה אמר ה' מצא חן במדבר" (ירמיהו לא, א).

תקיעות שופר

חובה לשמוע 100 תקיעות היוצאים משופר לפני התקיעות מברכים וברכה זו נאמרת לכל התקיעות, דמושב ולתפילת מוסף, לכן **אין להפסיק בדיבור מברכת התקיעות עד סוף התקיעות. שאחרי מוסף.** רצוי לא לומר "יהי רצון" שבין התקיעות. **איסור זה אמור הן על בעל התוקע והן על ציבור השומעים** (אורח חיים ובמשנה ברורה תקצב, סעיף ב, ס"ק יז). אם הדיבור הוא לא מעניין התקיעות ואפילו אמר איזו תפילה – צריך לחזור ולברך על התקיעות (שם במשנה ברורה ובער הצינן ס"ק כא).

יש בתי כנסת שמכריזים קודם התקיעות על דבר מתחילת התקיעות עד סוף התקיעות. בשו"ת אגרות משה (אורח חיים ח"ב סימן לו), ציין: אם ידוע שהכרזה זו לא תעוזר, ובכל זאת יהיו כאלה שידברו, מוטב שלא יכריזו כלל.

בשו"ת רבבות אפריים (ח"א סימן שצז הביא בשם הגר"ח קנייבסקי שגם נשים השומעות תקיעת שופר צריכות להזהר שלא להפסיק באמצע שלושים התקיעות, אף שמעיקר הדין הן פטורות משמיעת שופר.

תפילת מוסף

לכתחילה יש להתחיל בתפילת מוסף לפני זמנה של מנחה גדולה (13.05 בערך). במוסף, 'ומפני חטאינו', יש לומר 'זאת מוספי יום הזכרון'. אם אמר 'זאת מוסף' ביום הראשון של ראש השנה, אם עדיין לא ביטא שם ה' בסיום הברכה, חוזר; ואם כבר ביטא שם ה', אינו חוזר. וביום השני, אף אם נזכר לפני סיום הברכה, אינו חוזר. ב'עלינו' יש לומר 'שהם משתחוים להבל וריק ומתפללים לאל לא יושיע' לפני 'ואנחנו כורעים' (וכן בכל השנה). יש להפסיק בין 'ומתפללים לאל לא יושיע' לבין 'ואנחנו כורעים'. בחזרת הש"ץ כורעים ב'ואנחנו כורעים', והנופלים על פניהם יפרסו בד או נייר כנגד פניהם (ולא כנגד ברכיהם דווקא), כי אסור להשתחוות כשהפנים כנגד הקרקע.

במקום שנוהגים לתקוע באמצע מוסף של לחש, יחיד העומד עדיין באמצע הברכה מפסיק בתפילתו להאזין לתקיעות, ורק אחרי שגומר את הברכה אומר 'היום הנה עולם'.

מנחה

המתפללים מנחה גדולה מיד אחרי תפילת מוסף, לפני הסעודה,

לדעת הגר"א אין אומרים 'אבינו מלכנו', אפילו כשראש השנה חל בימי חול.

תשלך

לאחר תפילת מנחה וקודם שקיעת החמה, ביום הראשון של ראש השנה (שלא בשבת) נוהגים ללכת לים, או לנהר או למקום שמצויים שם מים, לאמירת תשלך (משנה ברורה תקפ"ג, ח, וברמ"א).

ליל ב' של רה"ש: מתפללים ערבית רק לאחר צאת הכוכבים בוודאות. אף בבית לא יכינו שום דבר להדלקת נרות, לסעודה וכדומה רק לאחר צאת הכוכבים – יניח לפני הקדוש ובהדלקת הנרות פרי חדש או ילבש בגד חדש ויכוון בשחיינו גם על זה.

יום ב' של רה"ש תפילה ותקיעות כמו ביום הראשון.

יום רביעי – צום גדליה

ביום שלמחרת ראש השנה הוא תענית ציבור, לפי שביים זה נהרג גדליה בן אחיקם, שהיה נציב על יהודה בימים שלאחר חורבן בית המקדש הראשון, בתחילת המאה ה-6 לפנה"ס. ומותו היווה באופן סופי את חורבן היישוב היהודי בימי בית ראשון. נוהגים בתענית זו כבשאר התעניות, וקוראים בתורה בשחרית ובמנחה. ש"ץ אומר "עננו" בשחרית ובמנחה והציבור במנחה.

זמני הצום:	עלות השחר	סיום הצום
ירושלים	4:55	19:02
תל-אביב	4:56	19:04
חיפה	4:55	19:04
באר שבע	4:57	19:04
אילת	4:57	19:02

על משפט וכלכלה בפרשה

עו"ד זאב דסברג

על פי הרמב"ם בהלכות ראש השנה, אנו מזכירים בפרקי מלכויות זכרונות ושופרות פסוקים מעניינה של הברכה. אולם, "אין מזכירין זכרונות מלכויות ושופרות של פורענות". נמצא שפסוקי זכרונות, מלכויות ושופרות הם פסוקים סלקטיביים. אנחנו בוחרים לצטט את מה שנוח לנו. על סייטואציה כזאת, ביכינו לא מזמן במסגרת אמירת קינות: "ורוח הקודש למולם מרעים: הוי על כל שכני הרעים! מה שהוקראם מודיעים; ואת אשר עשו לא מודיעים! אם תאכלנה נשים פרים – משמיעים, ואם ייהרג במקדש ה' כהן ונביא – לא משמיעים".

תופעה דומה אנחנו מוצאים גם בבתי משפט כאשר צד מצטט תקדים באופן חלקי, שנוח לו, לעיתים תוך סילוף והיפוך כוונת המקור המצוטט. בתי המשפט רואים בחומרה רבה תופעה זו, לדוגמא חייב בית המשפט בנק בהוצאות בקובעו: "כפי שצינתי לעיל, הביא ב"כ הבנק בפני בית המשפט ציטוט מקוטע ובלתי ראוי, המשנה את משמעותו תוך מגמה להניע את בית המשפט לפסוק על פי כקמעשה זה אינו ראוי ואינו מקובל; יכול עורך דין המייצג צד, להביא בפני בית המשפט גישות או פרשנויות שונות התומכות בעמדתו תוך הסתייעות במקורות משפטיים שונים; אין הוא רשאי להביא את אותם מקורות בדרך מטעה על מנת לתמוך בגישתו".

הפעור בין הגישה ההלכתית לבין הגישה המשפטית מובן נוכח הפער בין השופט כל הארץ למערכת בתי המשפט. ציטוט מקור, במשפט הארצי, נועד כדי לסייע לשופט במלאכתו – ומכאן שבכוחו של ציטוט מטעה גם להכשיל את עבודת השופט. לעומתו, הקב"ה לא זקוק לעזרת בשר ודם במלאכת המשפט. ציטוט הפסוקים נועד עבורנו, המתפללים, הנדונים ביום הדין כדי לסייע לנו במלאכת המלכת הקב"ה בעולם מתוך הכרה בגדולתו ולא מתוך חשש מפורענות שיביא עלינו.